

Notitie Verlengen beleidsplan Wmo MLW 2017-2019

“Aan de slag met de transformatie”

0. *Samenvatting*

Het beleidsplan Wmo 2015-2016 wordt verlengd met 3 jaar, onder de noemer *“Aan de slag met de transformatie”*. De transitiedoelstellingen 2015-2016 zijn gerealiseerd, met de transformatie is al een voorzichtige start gemaakt. De transformatiedoelstellingen uit het beleidsplan worden de komende jaren verder opgepakt. De concrete actiepunten zijn opgenomen in de actiematrix 2017-2019.

1. *Beleidsplan Wmo 2015-2016 “Klaar voor de start”*

In september 2014 heeft de gemeenteraad het beleidsplan Wmo 2015-2016 vastgesteld, met als titel *“Klaar voor de start”*. De afgelopen twee jaar hebben wij uitvoering gegeven aan de actiematrix 2015-2016. Zoals de titel van dat plan al aangeeft, was het beleidsplan 2015-2016 vooral gericht op de transitie, het organiseren van de taken die van het rijk naar gemeente zijn gekomen, vaak nog op dezelfde wijze, ook gelet op het overgangsrecht van cliënten in het jaar 2015. We hebben ons geconcentreerd op het inrichten van de toegang, het inkopen van maatwerkvoorzieningen, het organiseren van de verplichte algemene voorzieningen en het inrichten van de bedrijfsvoering. Hier en daar zijn we al voorzichtig gestart met de transformatie: denk aan het ondersteunen van diverse inloopvoorzieningen in de wijk, de doorbraakprojecten 3D (Weert), de onlangs gestarte dialoog met inwoners en maatschappelijke organisaties rondom het Beleidskader Sociaal Domein (*“Weert Transformeert”*).

2. *De volgende stap: ruimte voor transformatie*

De transformatie - anders denken, anders doen, anders organiseren - is gericht op de beweging van (minder) verzorgingsstaat naar (meer) participatiemaatschappij. We streven naar een vitale samenleving, waar inwoners zoveel mogelijk zelf of met hun eigen netwerk regelen (nulde lijn). Is eigen kracht (tijdelijk) niet voldoende, dan ondersteunt de gemeente met algemene voorzieningen (eerste lijn) of maatwerkvoorzieningen (tweede lijn). Deze beleidskoers en de daarbij behorende uitgangspunten voor het sociale domein¹ blijven de komende jaren nog steeds van kracht. De transformatie is een proces van lange adem en de gemeente is daarin niet de enige actor: ook van aanbieders van zorg en welzijn én van de inwoners zelf wordt een actieve rol verwacht. Wij denken dat de participatiemaatschappij niet vanzelf ontstaat, daar moeten we samen aan werken. Tegelijkertijd realiseren we ons dat er geen blauwdruk

¹ Notitie 'Naar een samenhangend beleid binnen het sociale domein in Midden-Limburg West (Nederweert, Leudal en Weert), november 2013

bestaat voor 'de participatiemaatschappij'. Daarom willen we de participatiemaatschappij samen met inwoners en maatschappelijke organisaties en ondernemers vorm geven, van onderop. In de transitieperiode is dit uitgangspunt snel ingeburgerd, maar nog niet in alle lagen van de bevolking doorleefd. Daarom geven we hier in Weert extra aandacht aan door middel van de dialoog "Weert Transformeert" en komen we het eerste kwartaal 2017 met een beleidskader Sociaal Domein.

3. Participatiemaatschappij: opdracht binnen de Wmo

Het beleidsplan Wmo 'beperkt' zich tot een deel van het Sociaal Domein: de Wet maatschappelijke ondersteuning, oftewel de Wmo. De doelstellingen van de Wmo 2015 zijn wettelijk vastgelegd en luiden als volgt²:

1. Het bevorderen van de sociale samenhang, mantelzorg en vrijwilligerswerk, de toegankelijkheid van voorzieningen voor mensen met een beperking, de veiligheid en leefbaarheid en het voorkómen en bestrijden van huiselijk geweld;
2. Het bevorderen van de zelfredzaamheid en de participatie van personen met een beperking of met psychosociale problemen in de eigen leefomgeving;
3. Het bieden van beschermd wonen en opvang.

Het beleidsplan Wmo is gericht op de volgende maatschappelijke effecten :

1. Inwoners wonen zo lang mogelijk en zo zelfstandig mogelijk in de eigen omgeving en nemen zo zelfstandig mogelijk deel aan het maatschappelijk verkeer.
2. Mensen die beschermd wonen of opvang ontvangen, hebben een veilige woonomgeving, en krijgen ondersteuning gericht op het herstel van zelfredzaamheid, zodat zij weer in staat zijn zich op

Bron: Wmo 2015: artikel 2.1.2 lid 3

4. Samenwerking Midden-Limburg West

De gemeenten Weert, Nederweert en Leudal hebben het beleidsplan Wmo 2015-2016 samen opgesteld en ook de uitvoering gezamenlijk opgepakt. Dat betekent overigens niet dat we alles op dezelfde manier organiseren, maar wel dat we waar dat voordelen oplevert, samen zaken uitwerken, afspraken maken en taken samen oppakken, met ruimte en respect voor ieders eigenheid. De samenwerking verloopt goed en is voor de komende jaren dan ook bestendigd in het onlangs gesloten convenant.

5. Verlengen van het beleidsplan Wmo Midden-Limburg West

De wet schrijft voor dat de raad periodiek een beleidsplan Wmo vaststelt. Dat plan vormt de basis voor de ondersteuning die de gemeente verstrekt en voor alle activiteiten die worden ingezet om de beoogde maatschappelijke effecten te realiseren. De looptijd van het huidige plan is 2015-2016. Een deel van de doelstellingen van dat plan waren gericht op "klaar voor de start" (concreter uitgewerkt

² Zie ook p.8 van het Beleidsplan Wmo.

in de actiematrix 2015-2016). Deze doelstellingen zijn gerealiseerd. Daarnaast zijn er ook transformatiedoelstellingen in opgenomen. De transformatierichting, vastgelegd in de visie, blijft de komende jaren actueel. De in het plan genoemde transformatiedoelstellingen worden in de actiematrix 2017-2019 verder uitgewerkt. Bovendien is er op dit moment nog weinig zicht op de effecten van het ingezette beleid, we zijn immers pas anderhalf jaar bezig. Aan de hand van de informatie die de komende jaren beschikbaar komt, kunnen voorstellen worden gedaan voor het bijstellen van de beleidsdoelstellingen voor de Wmo. De te bereiken maatschappelijke effecten blijven onveranderd, want deze zijn vastgelegd in de wet zelf.

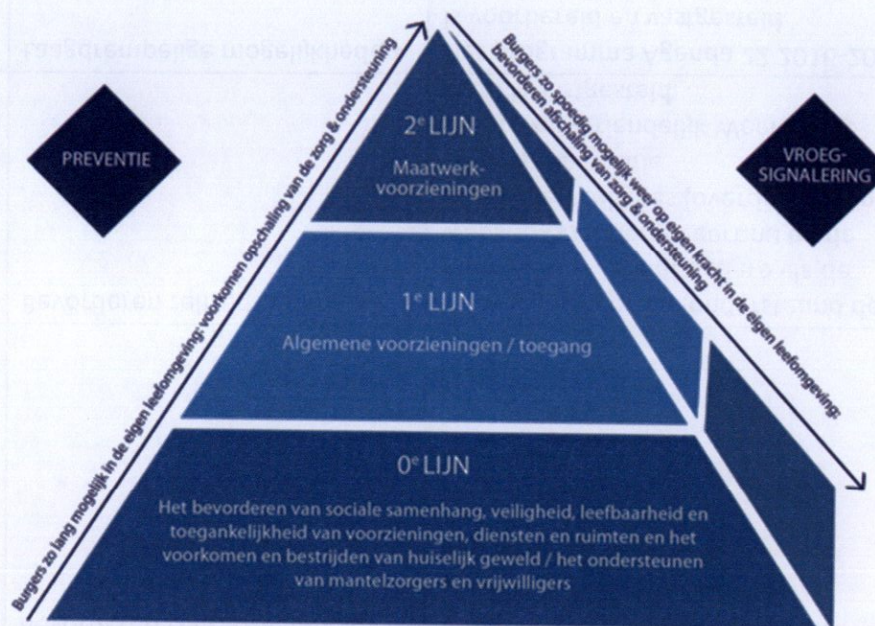
De wet schrijft voor welke onderwerpen in het beleidsplan aan de orde moeten komen. Deze onderwerpen zijn opgenomen in het huidige beleidsplan Wmo. In de bijgevoegde actiematrix Beleidsplan Wmo wordt zowel terug- als vooruitgeblikt. Er wordt per actie kort aangegeven wat er in 2015 en 2016 is gerealiseerd en er wordt concre(e)t(er) benoemd wat we gaan doen op de diverse thema's. Tussentijds is de raad geïnformeerd over de resultaten door middel van raadsinformatiebrieven, raadsbijeenkomsten, Wmo-rapportages 2015 en het Wmo cliëntervaringsonderzoek 2015.

Gelet op bovenstaande wordt voorgesteld om het huidige Beleidsplan Wmo te verlengen met 3 jaar tot 2020, onder de noemer "Aan de slag met de transformatie" en de concretere uitwerking van de doelstellingen in de vorm van bijgevoegde actiematrix 2017-2019 vast te stellen. De matrix is per gemeente opgesteld, tussen haakjes wordt aangegeven of de doelstelling lokaal of regionaal (Midden-Limburg West), bovenregionaal (Noord- en Midden-Limburg) of landelijk wordt opgepakt. Bijgevoegd treft u aan de actiematrix van de gemeente Weert.

Beleidsplan Wmo regio Midden-Limburg West, onderdeel Weert

1. Evaluatie 2015-2016 "Klaar voor de start"
2. Actiematrix 2017-2018 "Aan de slag met de transformatie"

De indeling van de actiematrix is gebaseerd op de sociale piramide (Wmo beleidsplan 2015-2016, pagina 10):

Bij deze actiematrix horen twee bijlagen:

1. Startnotitie *Transformatie Inloop GGZ*
2. Visie *Cliëntondersteuning Cliëntondersteuning Sociaal Domein 2017 en verder*

3. In de actiematrix worden per lijn doelen en acties weergegeven. De resultaten 2015-2016 zijn vermeld (evaluatie) en de acties voor de komende periode worden beknopt beschreven. Daarnaast zijn er ook doelen en acties geformuleerd onder het kopje "algemeen". Tussen haakjes wordt aangegeven of de doelstelling lokaal of regionaal (Midden-Limburg West), bovenregionaal (Noord- en Midden-Limburg) of landelijk wordt opgepakt.

Omschrijving en relatie andere lijnen	Doel	Resultaten 2015-2016	Acties 2017-2019
Nulde lijn			
1. Bevorderen en faciliteren burgerinitiatieven (lokaal)	Bevorderen zelfredzaamheid	Er zijn diverse burgerinitiatieven ondersteund (Fatima aan zet, Hoeëskamer Boshoven).	Burgerinitiatieven die zich richten op het vergroten van de leefbaarheid en/of een bijdrage leveren aan de zelfredzaamheid van kwetsbare inwoners zullen indien nodig worden ondersteund. Uitvoering geven aan het traject overheidsparticipatie-burgerparticipatie door middel van de dialoog "Weert Transformeert".
2. Werven nieuwe vrijwilligers en faciliteren nieuw vrijwilligerswerk en mantelzorg (lokaal)	Bevorderen zelfredzaamheid	Vrijwilligers worden ondersteund door Punt Welzijn, onder andere via de website Goedbezigweert.nu en de vrijwilligerscolleges (overdracht van kennis). De notitie Mantelzorgvriendelijk Weert 2016-2018 is vastgesteld.	Uitvoering geven aan Mantelzorgvriendelijk Weert 2016-2018. Mogelijkheden voor formele en informele respijtzorg vergroten.
3. Verbeteren toegankelijkheid van basisvoorzieningen (lokaal)	Laagdrempelige mogelijkheden	Het programma Agenda 22 2016-2018 is voorbereid en vastgesteld. Via het subsidiebeleid investeren we in een goede basisinfrastructuur van voorzieningen, die breed toegankelijk zijn. Voor vernieuwende Wmo-activiteiten is een startsubsidie beschikbaar.	Uitvoering geven aan het programma Agenda 22 2016-2018. Subsidieregeling vernieuwende activiteiten Wmo wordt in 2017 voortgezet. Binnen de transformatie blijft algemene toegankelijkheid het uitgangspunt.

Omschrijving en relatie andere lijnen	Doel	Resultaten 2015-2016	Acties 2017-2019
4. Monitor sociale samenhang, leefbaarheid en veiligheid ontwikkelen, kern- en wijkgericht (regionaal)	Inzicht in concentratie sociale problematiek en sociaal beeld van een wijk of kern, basis voor de aanpak 3D	De Wmo-rapportages zijn ingericht op basis van productiecijfers en geven inzicht in waar het geld aan wordt besteed. Nog geen zicht op de effecten van beleid per genoemd beleidsterrein c.q. het sociale domein als geheel.	Vanuit de transformatie binnen het sociale domein zal een nadere monitoring nog ontwikkeld moeten worden. Naast sturingsinformatie met betrekking tot de uitgaven, is behoefte aan informatie over de effecten van het Wmo-beleid, zowel voor de genoemde beleidsterreinen "sociale samenhang", "leefbaarheid" en "veiligheid", als ook voor het sociale domein als geheel. Dit wordt opgepakt in de vorm van een groeimodel.
Eerste lijn			
5. Integrale vraagverheldering en toegang maatschappelijke ondersteuning via bestaande structuren (lokaal)	Regie voeren over hulp, steun en organisatie van het zorgaanbod	Er is een toegangsteam Wmo ingericht, de Vraagwijzer is toegevoegd aan gemeentelijke dienstverlening. Er wordt samengewerkt met aanbieders van zorg en welzijn via netwerkstructuur (geen sociaal wijkteam). Pilot integraal werken gestart om verbindingen tussen Wmo en Jeugd en Participatiewet te versterken.	Integrale dienstverlening verder ontwikkelen en monitoren, onder andere via Wmo-cliëntervaringsonderzoek en klanttevredenheidsonderzoek De Vraagwijzer.
6. Vastleggen en operationaliseren aanbod algemene voorzieningen Wmo 2015 (lokaal)	Helderheid voor burgers en consulenten	Overzicht algemene voorzieningen is opgesteld. Nog niet vastgelegd in de verordening.	Overzicht vastleggen in de verordening en actueel houden.

Omschrijving en relatie andere lijnen	Doel	Resultaten 2015-2016	Acties 2017-2019
7. Verder ontwikkelen en herijken van het aanbod algemene voorzieningen (lokaal/regionaal)	Helderheid voor burgers en consulenten	Er is gestart met een inventarisatie van het aanbod en een beleidslijn voor algemene voorzieningen. Diverse algemene voorzieningen worden gesubsidieerd (algemeen maatschappelijk werk, zelfregiecentrum).	Beleidsnotitie afronden en vastleggen in de verordening, inclusief te subsidiëren initiatieven. Inloop GGZ omvormen samen met Nederweert en Leudal en aanbieders en deelnemers/cliëntvertegenwoordigers op basis van de startnotitie (zie bijlage 1). Opstellen van de sociale kaart voorbereiden met Nederweert en Leudal. De sociale kaart krijgt een lokale uitstraling, zodat op wijk-/dorpsniveau informatie kan worden geraadpleegd
8. Samenvoegen meldpunt kindermishandeling en steunpunt huiselijk geweld (bovenregionaal)	Ketenaanpak huiselijk geweld	Stichting Veilig Thuis Noord- en Midden-Limburg is opgericht en ingericht. Focus op de basistaken.	De stichting Veilig Thuis zal zich de komende tijd verder ontwikkelen. Als de basistaken op orde zijn, wordt bezien of, en in hoeverre, Veilig Thuis extra taken kan oppakken.
9. Afspraken met een landelijke organisatie Hulp op Afstand (landelijk)	Organiseren van laagdrempelige ondersteuning	Via de VNG is deze ondersteuning ingekocht bij Sensor. Dit wordt betaald via een uitname uit het gemeentefonds.	De landelijke opdrachtverlening via de VNG aan Sensor wordt voortgezet.
10. Organisatie cliëntondersteuning (regionaal)	Organiseren laagdrempelige ondersteuning, gratis toegankelijk voor alle burgers	In 2015-2016 is de cliëntondersteuning via MEE voortgezet (begeleiding voor en tijdens Het Gesprek). Er is een visie op cliëntondersteuning ontwikkeld (zie bijlage 2).	Met ingang van 1 januari 2017 vindt de onafhankelijke cliëntondersteuning plaats via de stichting Algemeen Maatschappelijk Werk Midden-Limburg. De cliëntondersteuning wordt verder ontwikkeld voor het hele sociale domein

Omschrijving en relatie andere lijnen	Doel	Resultaten 2015-2016	Acties 2017-2019
11. Afspraken met MEE over ondersteuning mensen met een beperking (regionaal)	Organiseren gerichte cliëntondersteuning mensen met een beperking	In 2015-2016 ondersteuning via MEE voortgezet op basis van (landelijke) bestuurlijke afspraken.	Op basis van de visie is ervoor gekozen om geen subsidie-afspraken meer te maken met MEE. Mensen met een beperking kunnen voor kortdurende ondersteuning terecht bij het Algemeen Maatschappelijk Werk Midden-Limburg.
Tweede lijn			
12. Aanbod Wmo-voorzieningen uitbreiden met bestaande AWBZ-aanbod begeleiding, kortdurend verblijf, beschermd wonen (regionaal)	Klaar zijn om nieuwe doelgroepen te helpen.	Op 1 januari 2015 gerealiseerd: inwoners kunnen vanaf dat moment bij de gemeente terecht voor Wmo-ondersteuning.	In 2017 wordt het huidige inkoopmodel voortgezet, aangevuld met de uitvraag van additionele (transformatiegerichte) producten. Vanaf 2018 wordt resultaatgericht ingekocht.
13. Omvormen van een deel van de maatwerkvoorzieningen naar collectieve en algemene voorzieningen (regionaal)	Transformatie naar maatwerk, laagdrempelig aanbod en ontzorging	De inkoop 2015-2016 was vooral transitiegericht.	In 2017 wordt de resultaatgerichte verwerving op basis van cliëntprofielen voorbereid. Deze verwerving geeft een impuls aan het omvormen van maatwerkvoorzieningen.
14. Uitwerken mogelijkheden en differentiaties PGB	Keuzemogelijkheden organiseren voor burgers	Er is een tariefstructuur voor PGB uitgewerkt. Deze structuur is geëvalueerd.	Op basis van de evaluatie en jurisprudentie wordt de PGB-tarievenstructuur bijgesteld.
15. Continuëren afspraken beschermd wonen (bovenregionaal)	Zekerheid voor burgers en cliënten	Centrumgemeente Venlo voert deze taak uit op basis van mandaat, in samenspraak met de gemeenten in Noord- en Midden-Limburg.	Venlo blijft de uitvoerende gemeente voor beschermd wonen. Vanaf 1-1-2020 krijgen alle gemeenten zelf de middelen voor Beschermd wonen en wordt deze taak op Midden-Limburgse schaal opgepakt. In 2017-2018 start de voorbereiding op het zelf uitvoeren van deze taak.

Omschrijving en relatie andere lijnen	Doel	Resultaten 2015-2016	Acties 2017-2019
16. Heroverwegen voorziening HbH (regionaal)	Resultaatafspraken met de aanbieders om de HbH te bieden met als resultaat een 'schoon en leefbaar huis'	Resultaatafspraken zijn gemaakt en gerealiseerd. Als gevolg van jurisprudentie dienen de verordening en de beleidsregels op onderdelen worden aangepast.	Voortzetting van het geformuleerde beleid voor een 'schoon en leefbaar huis'. Door uitbreiding met twee extra profielen, wordt HbH voor een grotere doelgroep bereikbaar (raadsvoorstel december 2016). De middelen voor HHT worden aan het budget HbH toegevoegd.
17. Uitvoeren overgangsrecht op basis van herindicatieplan bestaande cliënten AWBZ, die overgaan naar de Wmo (lokaal)	Inzicht in de vraag nieuwe doelgroep, quick wins voor mensen die naar Wmo-arrangement willen overstappen	Alle "AWBZ-klanten" waarvan de indicatie afliep, zijn opnieuw geïndiceerd en hebben passende ondersteuning ontvangen	De AWBZ-clients zijn nu Wmo-clients. Punt is afgehandeld.
18. Inkomensondersteunende maatregelen (lokaal)	Chronisch zieken en gehandicapten krijgen een tegemoetkoming in de extra zorgkosten die zij maken.	Inwoners met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum kunnen zich via de aanvullende collectieve zorgverzekeringspolis van de gemeente verzekeren tegen extra kosten.	De dekking van de aanvullende polis wordt verder op de vraag van de chronisch zieken en gehandicapten afgestemd. Ook wordt naast CZ een tweede aanbieder gezocht.
19. Eigen bijdrage	Inwoners betalen een passende eigen bijdrage aan zorg	Het eigen bijdragen-beleid voor de nieuwe Wmo-taken is op dezelfde wijze ingericht als de oude Wmo: inwoners betalen een bijdrage gebaseerd op de kostprijs van de maatwerkvoorziening.	Onderzocht wordt wat het effect is van het voorzetten van de destijds gekozen beleidslijn ten aanzien van de eigen bijdragen. Op basis van een aantal scenario's wordt de raad een keuze voorgelegd.
Algemeen			
20. Aansluiting jeugdhulp- Wmo (regionaal)	Goede afspraken over hulp aan jongeren die 18 jaar worden.	Regionale werkgroep 18-23 jaar heeft de knelpunten verkend die zich voordoen als een jongere die jeugdhulp ontvangt, 18 jaar wordt en onder andere wetgeving komt te vallen.	Inventarisatie knelpunten wordt omgezet in beleid en werkafspraken.

Omschrijving en relatie andere lijnen	Doel	Resultaten 2015-2016	Acties 2017-2019
21. Communicatie (regionaal/lokaal)	Burgers weten waar ze moeten zijn en weten wat van hen wordt verwacht (eigen kracht)	In 2015 is uitvoering gegeven aan het regionale communicatieplan. Regionaal is het beeldmerk "Eigen kracht samen aanpakken" ontwikkeld. Waar mogelijk wordt foldermateriaal gezamenlijk afgestemd. Communicatie over het sociaal domein (eigen kracht) wordt lokaal vorm gegeven, bijvoorbeeld via de maandelijkse Nieuwsbrief <i>Samenleven in Weert</i> , via informatie op de gemeentelijke website en via folders over de dienstverlening.	Informatie voor burgers actueel houden. Regelmatig aandacht besteden aan de ontwikkelingen binnen het sociaal domein, met aandacht voor de transitie: meer participatiesamenleving en minder verzorgingsstaat. Onder andere door de dialoog "Weert Transformeert".
22. Aansluiting formele en informele zorg (regionaal)	Mantelzorgers krijgen de ruimte en zijn voldoende toegerust om hun deel van de zorgtaken uit te voeren. Deze taken zijn goed afgestemd met de formele zorg.	Mantelzorgondersteuning is vanuit de reguliere steunpunten voor mantelzorg voortgezet (zie ook nulde lijn, nummer 2).	Zorgaanbieders worden nadrukkelijker aangesproken op het betrekken van mantelzorgers bij de zorg, op het overdragen van kennis en het maken van goede afspraken.
23. Verknopen van kennis	Signalen worden vroegtijdig opgepakt, zodat tijdig de juiste zorg kan worden ingezet.	Aanbieders van zorg en welzijn zijn beter met de gemeente gaan samenwerken in een netwerkstructuur.	Extra inzet op preventie: professionals en inwoners moeten signalen kunnen afgeven en daar moet adequaat en met respect voor individuele keuzes op worden gereageerd.

Bijlage 1 bij Actiematrix Beleidsplan Wmo 2017-2019 "Aan de slag met de transformatie"

Startnotitie Transformatie Inloop GGZ

Illustratie: Studiostift.nl

September 2016

Midden-Limburg West

Gemeente Leudal

Gemeente Nederweert

Gemeente Weert

Inhoud

Samenvatting.....	3
1. Inleiding	4
2. Huidig aanbod.....	4
3. Transformatierichting.....	4
4. Ontwikkelopdracht	5
5. Inloop GGZ 2017	6
Bijlage: aanbod Inloop GGZ 2016 in MLW	6

Samenvatting

Onderdeel van de transformatie is het opnieuw inrichten van de inloop GGZ. Inloop GGZ was onder de AWBZ een laagdrempelige voorziening, aanvullend aan behandeling en begeleiding, een structuurpunt in de week, luisterend oor, veilige omgeving voor mensen met een psychische kwetsbaarheid. De gemeenten in Midden-Limburg West hebben het aanbod onder de AWBZ vrijwel ongewijzigd overgenomen per 1-1-2015. De huidige inlopen kennen een relatief beperkt aantal deelnemers. Sluit het aanbod aan bij de behoefte van mensen met een psychische kwetsbaarheid? Bovendien is de ideologie achter de Wmo 2015 dat mensen – met of zonder beperking – integreren in de samenleving. Dat vraagt om algemene voorzieningen waarin mensen met een psychische kwetsbaarheid op een goede manier worden ondersteund. Hoe dit vorm gegeven kan worden, willen we samen met de aanbieders en cliëntvertegenwoordigers verder verkennen in de vorm van een ontwikkelopdracht. Daarnaast willen we voor 2017 door middel van subsidie de huidige aanbieders opdracht geven om het huidige aanbod voort te zetten, waarbij in Leudal al enkele wijzigingen worden doorgevoerd.

1. Inleiding

Een van de vormen van zorg die is overgeheveld van de AWBZ naar de Wmo 2015 is de "Inloop GGZ". Onder de AWBZ gold de volgende definitie voor Inloop GGZ:

De inloopfunctie in de GGZ is bedoeld voor personen met een langdurige psychische stoornis en daarmee samenhangende beperkingen (zoals een beperkte sociale redzaamheid). De inloopfunctie wordt beschouwd als de meest laagdrempelige functie in het kader van dag- en arbeidsmatige activiteiten. Het gaat hierbij dan ook vooral om de beschikbaarheidsfunctie. Dit betekent dat aan de deelnemers over het algemeen geen strikte eisen worden gesteld voor wat betreft deelname aan de inloop. Er is dan ook geen (AWBZ)indicatie vereist voor deelname.

Bron: Rapportage HHM: "Inloopfunctie GGZ, Onderzoek naar de overheveling van AWBZ naar gemeenten", 2011

In het kader van de transitie hebben de gemeenten in Midden-Limburg West de inloopfunctie in 2015 en 2016 vrijwel ongewijzigd overgenomen als onderdeel van de inkoop van maatwerkvoorzieningen. In feite is een beschikbaarheidsfunctie geen maatwerkvoorziening. In het Wmo-beleidsplan 2015-2016 "Klaar voor de start" is aangegeven dat de huidige organisatie van de inloopfunctie tegen het licht worden gehouden. Deze notitie vormt daar een eerste aanzet voor.

2. Huidig aanbod

In de praktijk zien we dat de inloopfunctie binnen ons werkgebied heel divers wordt ingevuld. Soms gaat het om zelfstandige locaties waar inloop GGZ wordt aangeboden voor de doelgroep "GGZ". Soms gaat het om een bredere inloop, waar de GGZ-professional fungeert als achtervang voor de vrijwilligers die de inloop organiseren voor een brede doelgroep, waaronder ook mensen met een psychische kwetsbaarheid. Ook is er een variant waarbij de inloop als opstapje naar (arbeidsmatige) dagbesteding wordt ingezet. En in de gemeente Nederweert wordt geen inloop GGZ ingekocht, omdat die er onder de AWBZ ook niet werd aangeboden. In de bijlage treft u een beschrijving van het huidige aanbod aan. De aanbieders in onze regio zijn Metggz en Care+. Het aantal deelnemers is beperkt. Het is niet bekend waarom er maar zo weinig deelnemers zijn. Mogelijk maakt een deel van de doelgroep gebruik van het Zelfregiecentrum Weert. Dat is een algemene voorziening voor open inloop en activerende dagbesteding, die niet onder de noemer "inloop GGZ" wordt gefinancierd. Wellicht dat in de dorpen waar een brede inloop voor alle inwoners is, mensen met een psychische kwetsbaarheid gewoon mee doen in het reguliere aanbod. Of misschien is er geen behoefte aan inloop GGZ, omdat mensen ofwel zelf hun weg vinden danwel gebruik maken van geïndiceerde dagbesteding. Ook uit gesprekken met aanbieders blijkt dat het zicht op de doelgroep (omvang, behoefte) beperkt is.

3. Transformatierichting

Ook voor de doelgroep van de inloop GGZ streven we de doelen na die in de Wmo zijn opgenomen. Iedereen – met of zonder beperking – mag en moet kunnen deelnemen aan de samenleving. Voor de inloop GGZ betekent dit dat we deze inloop graag zouden willen integreren in de bestaande maatschappelijke voorzieningen in de wijk/het dorp. In lijn met het gedachtegoed dat ten grondslag ligt aan de ambulantisering van de GGZ willen we mensen met psychische kwetsbaarheid een plek

bieden in de samenleving. Zelfstandig wonen en deelnemen aan activiteiten in de wijk, samen met andere wijkbewoners en niet (alleen) met lotgenoten. Om dat te kunnen realiseren, is de deskundigheid van de GGZ-professional essentieel. Dat blijkt ook uit de gesprekken met aanbieders, maar ook de vrijwilligers van de diverse inlopen geven aan dat de aanwezigheid van een GGZ-professional van meerwaarde is bij de inloop: de GGZ-professional weet hoe hij met de doelgroep in gesprek kan gaan, weet welke oplossingen mogelijk zijn of wanneer meer hulp nodig is en hoe die ingeschakeld kan worden.

Gelet op bovenstaande komen we tot de volgende richtpunten voor de transformatie van de inloop GGZ:

- Transformatie van de Inloop GGZ gaat vooral over een andere inzet van de deskundigheid van de GGZ-professional, niet (alleen) om de activiteiten zelf;
- Onderdelen van de doelstelling van de vernieuwde functie inloop GGZ:
 - o Laagdrempelige ontmoetingsplek, waar mensen met psychische kwetsbaarheid een luisterend oor vinden, informatie en advies kunnen krijgen en – indien nodig – toegeleid worden naar zorg;
 - o Activeren van de deelnemers: vanuit een positief mensbeeld, eigen kracht en zelfregie, uitdagen om deel te nemen aan activiteiten in de wijk of – indien van toepassing – toeleiding naar recreatieve of arbeidsmatige dagbesteding;
- Door de GGZ-deskundigheid te koppelen aan bestaande inlopen/voorzieningen in de wijk wordt bevorderd dat deze algemene inlopen ook voor mensen met een psychische kwetsbaarheid toegankelijk wordt;
- Aanbod bezien in samenhang met andere inlopen, waaronder ook het Zelfregiecentrum Weert (hier komen nu ook veel mensen met psychische kwetsbaarheid);
- Gelet op de toenemende vergrijzing, wordt GGZ-deskundigheid in de toekomst ook belangrijker bij de inlopen voor ouderen;
- Gelet op het gering aantal deelnemers van de huidige inlopen GGZ, zou de GGZ-professional actiever outreachend moeten zijn naar mensen met psychische kwetsbaarheid, in samenwerking met aanbieders van GGZ-behandeling/bemoeizorg OGGZ/FACT en andere verwijzers (huisarts, Wmo-team);
- Het opvangen van uitvallers uit het behandeltraject of het bieden van eerste opvang voor mensen die op de wachtlijst staan voor GGZ-behandeling, zou ook een functie van de vernieuwde functie inloop GGZ kunnen zijn;
- Wat is de behoefte van mensen met psychische kwetsbaarheid?

4. Ontwikkelopdracht

Het beeld van hoe de inloop GGZ er in de toekomst uit zou moeten zien, is nog niet helemaal scherp. Wel hebben we hierboven de richting geduid. We stellen voor om voor de inloop GGZ een ontwikkeltraject aan te gaan met de huidige aanbieders van inloop GGZ en cliëntvertegenwoordigers in ons werkgebied. Een behoeftepeiling maakt onderdeel uit van de ontwikkelopdracht. Doel van het verandertraject is om samen met de aanbieders én de doelgroep mensen met een psychische kwetsbaarheid, te komen tot een vernieuwd aanbod "inloop GGZ", volgens de hiervoor genoemde richtpunten.

Veranderen doe je niet van vandaag op morgen, zeker niet in de GGZ. Daarom willen we hier een termijn van 3 jaar voor nemen. Voor de duur van die periode gaan we met de huidige aanbieders en cliëntvertegenwoordigers aan de slag in de vorm van een werkgroep GGZ Midden-Limburg West. De huidige aanbieders zijn immers bekend in het werkveld, hebben een relatie met de huidige deelnemers opgebouwd en waren in 2015 en 2016 via de inkoop gecontracteerd en voldoen dus aan de eisen die wij stellen aan aanbieders van zorg.

5. Inloop GGZ 2017

Voor 2017 betekent dit dat we het huidige aanbod in 2017 voortzetten, in de vorm van een subsidierelatie tussen individuele gemeente en aanbieder van inloop GGZ (dus geen inkoop). Daarbij worden wel enkele wijzigingen doorgevoerd:

1. In Leudal zijn op relatief korte afstand 2 afzonderlijke inlopen ontstaan met weinig deelnemers. Deze worden al in 2017 samengevoegd.
2. Eén van de aanbieders in Leudal zet de inloofunctie gericht in als toeleiding naar dagbesteding. Deze gerichte inzet wordt verder geïntensiveerd, waarbij een link wordt gelegd naar de Participatiewet. De financieringsvorm kan hierop in de toekomst worden aangepast.

Het aanbod in Weert (4 locaties) en Nederweert (geen locatie) blijft in 2017 ongewijzigd.

De middelen voor inloop GGZ zijn onderdeel van de Wmo-exploitatie en hoeven dus niet afzonderlijk beschikbaar te worden gesteld.

Bijlage: aanbod Inloop GGZ 2016 in MLW

Aanbod Care+ 2016 in Leudal (geen aanbod in Weert en Nederweert)

“Wij combineren de Inloop met onze dagbesteding in Roggel, locatie Bevelantstraat 20.

Deze voorziening is open elke maandag t/m donderdag van 9:30 tot 16:00.

De doelgroep is mensen met psychiatrische beperking en/of verstandelijke beperking, die geen indicatie hebben voor dagbesteding, maar wel behoefte hebben aan een praatje, contact, sociaal netwerkje of hun dag willen invullen met een (zinvolle) dagactiviteit.

Ons aanbod voor dagactiviteit is vrij breed. Dit varieert van kopje koffie drinken, kaartje leggen, internetten tot houtbewerking, tuinwerk, koken en bakken.

Indien deelname van tevoren aangekondigd wordt of bekend is, dan hebben we de mogelijkheid om de deelnemers thuis op te halen.

Op dit moment wordt er sporadisch tot géén gebruik van gemaakt van de Inloop. Deelnemers nu hebben allemaal een indicatie/beschikking voor dagbesteding.”

MetGGZ 2016 overzicht inloop Leudal

Intern gestelde doelstelling/ uitgangspunten voor de inloop afgestemd op overheidsbeleid WMO:

- Inloop voor alle burgers, inclusief kwetsbare burgers met een hulpvraag (ook cliënten van MET ggz) . Wijkbewoners krijgen mogelijkheden om te participeren in de wijk, hiervoor zijn niches/ gelegenheden geboden. Er is een
 - o laagdrempelig gelegenheid voor ontmoeting, / sociale contacten / sociale betrokkenheid en/of;
 - o laagdrempelig gelegenheid voor het doen van activiteiten
- In de wijk, wordt aansluiting gezocht met wijk(bewoners) en wijk initiatieven
- Er is samenwerking met burgers, vrijwilligers, hun organisaties en andere zorgaanbieders. Vanuit professionals wordt vroegtijdig ingespeeld op:
 - o kansen, mogelijkheden en wensen om te kunnen participeren , vraaggericht
 - o het bieden van ondersteuning bij het signaleren van knelpunten, zowel t.a.v. het verbinden, de ontmoeting als het activeren
 - o ondersteuning bieden bij mogelijke (gedrag en/of aansluiting) problemen van deelnemers
 - o cliënten ondersteuning bieden bij het vergroten van hun participatie kansen (bijv. t.a.v. dagstructuur , uitbreiding eigen netwerk, uitbreiding activiteiten)
- Het ondersteunen van vrijwilligers waar nodig in relatie tot de omgang met kwetsbare burgers.

Locatie inloop voorzieningen	Samenwerking ketenpartners	Toegankelijk	Ureninzet MET ggz	Ureninzet door anderen	Bereik burgers	Aantal bezoekers	Voortgang	Ondernomen acties MET ggz	Doelstelling bereikt
Open Inloop Muziekschool de Nootzaak	- In samenwerking met vrijwilliger, als gastvrouw en ondersteuner bij (kook) activiteiten	- 2,5 dagdeel per week (maandag ochtend tot 14.00 en vrijdag-ochtend)	- 2,5 dagdeel (9 uur per week)	- 2,5 dagdeel door vrij-williger	- Vooral bezoekers van MET ggz - 4-7 regelmatige bezoekers - 10 unieke bezoekers	Gem. 4-10 bezoekers	- Er wordt geflyerd voor activiteiten en behoefte inventarisatie - Samenwerking is actief opgezocht - Er is een facebook pagina opgezet - Voortgang wordt gevolgd in intern overleg	- Eind 2015 tevredenheids-onderzoek gedaan onder bezoekers - Onderzoek mogelijkheden samenwerking met partners	- Bezoekers zijn tevreden - Samenwerking verloopt goed - Matig aantal bezoekers

Open inloop Trefcentrum PSW Heythuysen	- Georganiseerd door MET ggz - Vind plaats in het trefcentrum van PSW in de wijk	- 1 dagdeel per week (dinsdag-middag)	- 1 dagdeel per week (3 uur per week)	- N.v.t.	- Vooral bezoekers van MET ggz - 2-3 regelmatige bezoekers - 5-8 unieke bezoekers	Gem. 2-3 bezoekers	- Deelnemers van het Trefcentrum / PSW lopen regelmatig binnen voor een praatje. - Er is een facebook pagina opgezet - PSW en MET ggz zullen gaan evalueren. En een pva maken 2017	- Overleg met ketenpartner - Eind 2015 tevredenheids-onderzoek gedaan onder de bezoekers.	- Onvoldoende aantal bezoekers - Er is tevredenheid bij de bezoekers over de activiteiten.
---	---	--	--	----------	---	-----------------------	--	--	---

Metggz 2016 Overzicht Inloop WEERT

Intern gestelde doelstelling/ uitgangspunten voor de inloop afgestemd op overheidsbeleid WMO:

1. Inloop voor alle burgers, inclusief kwetsbare burgers met een hulpvraag (ook cliënten van MET ggz) . Wijkbewoners krijgen mogelijkheden om te participeren in de wijk, hiervoor zijn niches/ gelegenheden geboden. Er is een
 - o laagdrempelig gelegenheid voor ontmoeting, / sociale contacten / sociale betrokkenheid en/of;
 - o laagdrempelig gelegenheid voor het doen van activiteiten
2. In de wijk, wordt aansluiting gezocht met wijk(bewoners) en wijk initiatieven
3. Er is samenwerking met burgers, vrijwilligers, hun organisaties en andere zorgaanbieders
4. Vanuit professionals wordt vroegtijdig ingespeeld op:
 - o kansen, mogelijkheden en wensen om te kunnen participeren , vraaggericht
 - o het bieden van ondersteuning bij het signaleren van knelpunten, zowel t.a.v. het verbinden, de ontmoeting als het activeren
 - o ondersteuning bieden bij mogelijke (gedrag en/of aansluiting) problemen van deelnemers
5. Het ondersteunen van vrijwilligers waar nodig in relatie tot de omgang met kwetsbare burgers.

2016 Overzicht Inloop WEERT

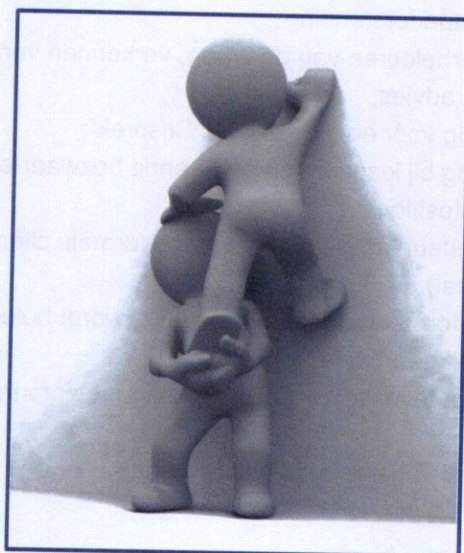
Locatie inloop voorzieningen	Samenwerking ketenpartners	Toegankelijk	Ureninzet MET ggz	Ureninzet door anderen	Bereik bezoekers	Aantal bezoekers	Voortgang	Ondernomen acties	Doelstelling bereikt
Open inloop Wijk-accommodatie Keenterhart	<ul style="list-style-type: none"> - Initiatief van Punt Welzijn - MET ggz aangesloten - Professional MET ggz heeft een ondersteunende rol naar de vrijwilliger 	<ul style="list-style-type: none"> - 2 dagdelen per week (maandag-ochtend en dinsdag-ochtend) 	<ul style="list-style-type: none"> - 2 dagdelen per week (6 uur per week) 	<ul style="list-style-type: none"> - 1 dagdeel door een vrijwilliger van Punt Welzijn - (3 uur per week) 	<ul style="list-style-type: none"> - Gemengde groep bezoekers (zowel kwetsbare burgers als wijkbewoners) - 5-8 regelmatige bezoekers - 10-15 unieke bezoekers 	<ul style="list-style-type: none"> gemiddeld 2-11 bezoekers per inloop 	<ul style="list-style-type: none"> - inloop breder toegankelijk maken - meer samenwerking met nieuwe partijen aangaan, inventarisatie met o.a. PSW, Zuyderborgh, SGL) om de inloop breder te trekken - voortgang komt aan bod tijdens overleg 	<ul style="list-style-type: none"> - Overleggen tussen Punt Welzijn en MET ggz - eind 2015 tevredenheid onderzoek onder bezoekers gedaan 	<ul style="list-style-type: none"> - Bezoekers zijn tevreden - 1 dagdeel inloop extra door MET ggz vanaf okt.15 - Samenwerk-king verloopt goed
Huiskamer van Fatima Buurthuis Fatima	<ul style="list-style-type: none"> - initiatief vanuit samenwerkings-programma Fatima Aan Zet - MET ggz is bij dit samenwerkingsp rogramma aangesloten - Professional MET ggz heeft een ondersteunende rol naar de vrijwilligers van de huiskamer en de wandelclub. 	<ul style="list-style-type: none"> - 1 dagdeel per week (zaterdag) - 2 uur per week (dinsdag avond). 	<ul style="list-style-type: none"> - 1 dag deel per week (3 uur voor ondersteu-ning bij huiskamer) - 2 uur per week voor ondersteu-ning bij wandelclub 	<ul style="list-style-type: none"> - 1 dagdeel per week door twee vaste vrijwilligers huiskamer (initiatief nemers project huiskamer van Fatima) Deze vrijwilligers dragen tevens zorg voor programmering, coördinatie, pr, uitvoering van de huiskamer. 	<ul style="list-style-type: none"> - Huiskamer: - Gemengde groep bezoekers (zowel kwetsbare burgers als wijkbewoners) - 14 regelmatige bezoekers - 30 unieke bezoekers - Wandelclub: - Gemengde groep deelnemers (zowel 	<ul style="list-style-type: none"> Huiskamer: gemiddeld 10-18 bezoekers per keer Wandelclub Gemiddeld 8-10 deelnemers per keer. 	<ul style="list-style-type: none"> - In januari 2016 is de openingstijd aangepast van de huiskamer naar de wensen en behoeften van de bezoekers. - Voortgang komt aan bod tijdens overleggen van FAZ waar MET ggz ook bij aansluit. 	<ul style="list-style-type: none"> - Aansluiten bij overleggen van FAZ - eind 2015 tevredenheid onderzoek onder bezoekers van de huiskamer gedaan 	<ul style="list-style-type: none"> - Bezoekers zijn tevreden - Samenwerk-king verloopt goed

				- 2 uur per week voor vaste vrijwilliger wandelclub	kwetsbare burgers als wijkbewoners) - 8- 10 regelmatige deelnemers				
Open inloop Dr.Kuyperstraat	- Geen	- 2 dagdelen per week - (maandag-middag en donderdag-ochtend)	- 2 dagdelen per week (7 uur per week)	- Bezoekers vooral van of bekend met MET ggz - 8 regelmatige bezoekers - 10-15 unieke bezoekers	gemiddeld 5 -11 bezoekers per inloop	- Meer ontmoeting met de buurt - Vanuit buurt is behoefte aan meer ontmoeten - Activiteiten bespreken in keten overleg met wijkraden Leuken, Groenewoud en Biest . - Voortgang komt aan bod tijdens intern overleg - MET ggz gaat onderzoeken of er samen-werking aangegaan kan worden met andere partijen.	- overleg met ketenpartners - eind 2015 tevredenheid onderzoek onder bezoekers gedaan	- Bezoekers zijn tevreden - Er is een activiteit georgani-seerd waar bezoekers uit de buurt op af zijn gekomen	
Hoeskamer 't Kwintet Buurthuis 't Kwintet	- Initiatief van: - OZO doe ik mee - MET ggz - Stichting 't Kwintet - Wijkraad Boshoven	- 4 dagdelen per week (Dinsdag-middag, woensdagmiddag, vrijdag-ochtend en zondag)	- 2 dagdelen (6 uur per week)	- 2 dagdelen door OZO (6uur per week) - Tijdsinvestering door beheerster (de beheerster van 't Kwintet is actief en betrokken/verbinder.	- Gemengde groep bezoekers (zowel kwetsbare burgers als wijkbewoners) - 20 regelmatige bezoekers - 60 unieke bezoekers	gemiddeld 10 bezoekers per inloop	- Voortgang komt aan bod tijdens overleggen - Onderzoek of er meer samenwerking aangegaan kan worden met andere partijen.	- overleg met ketenpartners - eind 2015 tevredenheid onderzoek onder bezoekers gedaan	- Bezoekers zijn tevreden - Samenwerking verloopt goed

*NB: Metggz is ook partner in de Flexibele maatschappelijke opvang en op diverse dagdelen aanwezig in het Zelfregiecentrum Weert.

Bijlage 2 bij Actiematrix Beleidsplan Wmo 2017-2019 "Aan de slag met de transformatie"

Visienotitie Cliëntondersteuning Sociaal Domein 2017 en verder

Midden-Limburg West
Gemeente Leudal
Gemeente Nederweert
Gemeente Weert

Versie juli 2016

Samenvatting

Onderdeel van de nieuwe Wmo is het organiseren van formele cliëntondersteuning. Voor 2015 zijn hierover bestuurlijke afspraken met MEE gemaakt. Deze zijn vanuit het oogpunt van continuïteit in 2016 grotendeels ongewijzigd verlengd, in afwachting van de visie op cliëntondersteuning. Onderdeel van de bestuurlijke afspraken met MEE in 2015 is dat zij door middel van een 'ontwikkelopdracht' betrokken zouden worden bij het vormgeven van de formele cliëntondersteuning in Midden-Limburg. Deze ontwikkelopdracht is op verzoek van de ambtelijke werkgroep parallel aan het vormen van de visie uitgevoerd door AMW en MEE. In deze notitie is de visie op formele cliëntondersteuning uitgewerkt. In eerste aanleg is de visie Midden-Limburg breed afgestemd. Over de wijze van uitvoering liepen de visies echter uiteen. Daarom richten de gemeenten in Midden-Limburg West samen de uitvoering van de cliëntondersteuning in.

Voorgesteld wordt om de volgende visie op formele cliëntondersteuning vast te stellen:

1. Definitie formele cliëntondersteuning:
 - Gericht op verhelderen van de vraag, verkennen van oplossingen (eigen kracht);
 - Informatie en advies;
 - Ondersteuning vóór en tijdens "Het Gesprek";
 - Ondersteuning bij klachten en gedurende bezwaar en beroep;
 - Door een professional.
2. Informele cliëntondersteuning is voorliggend op formele cliëntondersteuning (eigen kracht/netwerk centraal).
3. De uitvoering van de formele cliëntondersteuning wordt belegd bij één organisatie (en niet door de gemeente zelf georganiseerd).
4. Deze organisatie zorgt tevens voor de verbinding met informele ondersteuning.

Het inrichtingsvoorstel wordt als aparte notitie bijgevoegd.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Bestuurlijke afspraken MEE Nederland, Ministerie VWS en VNG inzake cliëntondersteuning	4
3. Visienotitie	4
4. Het belang van cliëntondersteuning	5
5. Visie op cliëntondersteuning	6
6. Visie op de uitvoering van cliëntondersteuning	8
7. Ontwikkelopdracht en inrichtingsvoorstel	9
8. Tot slot: de beslispunten (visie) op een rij	9

1. Inleiding

Op 1 januari 2015 is de Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2015 (hierna Wmo 2015) in werking getreden. Op grond van de Wmo 2015 moeten gemeenten ervoor zorgen dat mensen zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de ondersteuning van mensen die niet op eigen kracht- of met behulp van hun sociale netwerk- zelfredzaam zijn en onvoldoende kunnen deelnemen aan de samenleving. In de Wmo 2015 is opgenomen dat gemeenten cliëntondersteuning moeten organiseren voor het gehele sociale domein¹ (verplichte algemene voorziening). Zoals cliëntondersteuning beschreven is in de Wmo 2015 en bijbehorende Memorie van Toelichting kan dit begrip op verschillende manieren tot uitvoering komen. Bijvoorbeeld het geven van informatie en advies, vraagverheldering, kortdurende ondersteuning, activering van de cliënt en diens netwerk, bemiddeling en verwijzing, ondersteuning bij crisis in het geval van een interventie, hulp bij monitoring en evaluatie van dienstverlening en zorg, hulp bij klachten en (voorkomen van) bezwaar en beroep. Dit kan zowel via informele als via formele kanalen. Deze visienotitie is een weergave van de invulling die de Midden-Limburgse gemeenten aan het begrip cliëntondersteuning geven. Op basis van deze visie kan elke gemeente een keuze maken hoe zij de cliëntondersteuning vorm wil geven.

2. Bestuurlijke afspraken MEE Nederland, Ministerie VWS en VNG inzake cliëntondersteuning

Gemeenten hebben sinds 1 januari 2015 de beschikking over de zogenaamde MEE-middelen. Deze middelen werden voorheen via een landelijke AWBZ subsidieregeling aan de 22 MEE organisaties in Nederland verstrekt ten behoeve van cliëntondersteuning van mensen met een beperking. VWS, VNG en MEE Nederland hebben op 24 februari 2014 bestuurlijke afspraken gemaakt waarin is afgesproken dat gemeenten en MEE organisaties voor 1 mei 2014 afspraken dienden te maken over de cliëntondersteuning vanaf 2015. Doel van de afspraken moest zijn de continuïteit van de cliëntondersteuning voor mensen met een beperking te waarborgen en eventuele frictiekosten bij MEE-organisaties te vermijden.

De samenwerkende gemeenten in Midden-Limburg hebben vorig jaar bestuurlijke afspraken gemaakt met MEE Noord- en Midden Limburg. Deze afspraken gelden alléén voor het jaar 2015. Op grond van deze afspraken heeft elke gemeente individueel subsidie verleend aan MEE voor 2015 voor diverse taken, waaronder formele cliëntondersteuning. Onderdeel van de afspraken was dat de Midden-Limburgse gemeenten een ontwikkelopdracht zouden formuleren over de invulling van cliëntondersteuning vanaf 2017 e.v., breder dan alleen MEE en gericht op het voorliggende veld. Maximaal 10% van de subsidie 2015 aan MEE is beschikbaar voor het meedenken in deze ontwikkelopdracht. Deze visienotitie (en het bijbehorende inrichtingsvoorstel) zijn het resultaat van die ontwikkelopdracht.

In afwachting van de resultaten van de ontwikkelopdracht heeft elke gemeente afzonderlijk afspraken met MEE gemaakt inzake het takenpakket voor 2016. Formele cliëntondersteuning zoals in deze notitie beschreven is onderdeel van die afspraken.

3. Visienotitie

Gemeenten hadden bij de invoering van de nieuwe Wmo 2015 nog geen vastgestelde visie op cliëntondersteuning. Wel hebben gemeenten op grond van de 'oude' Wmo (2007) via diverse aanbieders (welzijnswerk, algemeen maatschappelijk werk) vormen van cliëntondersteuning georganiseerd. Daar komt dus sinds 2015 de formele cliëntondersteuning via MEE bij. In deze notitie

¹ alle sectoren die te maken hebben met de sociale kant van het gemeentelijke beleid: Wmo, welzijn, onderwijs, publieke gezondheid, jeugdbeleid, jeugdhulp, participatiewet, sociale activering.

wordt aangegeven hoe de gemeenten kijken naar cliëntondersteuning in het algemeen en formele cliëntondersteuning in het bijzonder.

4. Het belang van cliëntondersteuning

Cliëntondersteuning kan van belang zijn bij mensen die verminderd zelfredzaam zijn en niet goed in staat zijn zelf regie over het eigen leven te voeren. Ze kunnen bijvoorbeeld de hulpvraag moeilijk verwoorden, hebben beperkt inzicht en overzicht over problemen en mogelijke oplossingen en hebben hulp nodig bij het maken van keuzes. Cliëntondersteuning versterkt de positie van de cliënt, door te helpen met het formuleren van zijn hulpvraag, te helpen bij het maken van keuzes en bij het oplossen van problemen. De cliëntondersteuner staat 'naast de cliënt' en kan een belangrijke bijdrage leveren aan de zelfredzaamheid en participatie van mensen. Deze laagdrempelige voorziening heeft ook een preventieve functie, waardoor onnodig beroep op zorg en ondersteuning kan worden voorkomen en bevordert de efficiency en effectiviteit. De gemeente heeft immers ook baat bij een goede en volledig geformuleerde ondersteuningsvraag en goede afstemming tussen de verschillende hulp- en ondersteuningsdiensten.

4.1. Definitie van cliëntondersteuning

In de wettekst van de Wmo 2015 wordt cliëntondersteuning beschreven als *"onafhankelijke ondersteuning met informatie, advies en algemene ondersteuning die bijdraagt aan het versterken van de zelfredzaamheid en participatie en het verkrijgen van een zo integraal mogelijke dienstverlening op het gebied van maatschappelijke ondersteuning, preventieve zorg, zorg, jeugdhulp, onderwijs, welzijn, wonen, werk en inkomen"*.

4.1.1. Onafhankelijkheid

De term onafhankelijk is voor meerdere interpretaties vatbaar. In de Wmo 2015 wordt beschreven dat het college ervoor moet zorgen dat de cliëntondersteuning zo wordt vormgegeven dat het belang van de betrokken cliënt in deze ondersteuning uitgangspunt is. Hiermee wordt de onafhankelijkheid van de cliëntondersteuner, langs de weg van de professionaliteit (professionele autonomie) en de wettelijke plicht voor het college ten aanzien van de (organisatorische) invulling, naar de mening van de regering voldoende gewaarborgd. Bovendien is bij wet geregeld dat wanneer de cliënt twijfelt aan de objectiviteit van de cliëntondersteuner, hij de gemeente daarop mag wijzen en vragen om een andere ondersteuner. De gemeente moet aan dat verzoek gehoor geven.

De gemeenten in Midden-Limburg kiezen er bewust voor de formele cliëntondersteuning uit te besteden en niet in eigen beheer te organiseren [beslispunt 1]. De gemeente is daarmee opdrachtgever, maar bepaalt niet de wijze van uitvoering.

4.1.2 Afbakening

Het feit dat de plicht om de cliëntondersteuning voor het gehele sociale domein te regelen, in de Wmo is vastgelegd, wil niet zeggen dat cliënten op grond van de Wmo kortdurende ondersteuning of een individuele voorziening kunnen krijgen voor zaken die buiten het gemeentelijk domein (Zorgverzekeringswet, Wet langdurige Zorg) zijn geregeld. Wel kan de cliëntondersteuner naar deze andere vormen van zorg of hulp verwijzen of de cliënt helpen de gemeentelijke ondersteuning op deze aspecten af te stemmen.

4.2. Voor wie is cliëntondersteuning?

De ontwikkelingen in het sociaal domein gaan uit van het inzetten op eigen kracht van de inwoner. Niet elke inwoner lukt het om zelf of met inzet van zijn sociale netwerk het gesprek met de gemeente, het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) of het UWV aan te gaan over zijn belemmeringen en deelname aan de maatschappij. Dan kan er behoefte zijn aan formele cliëntondersteuning:

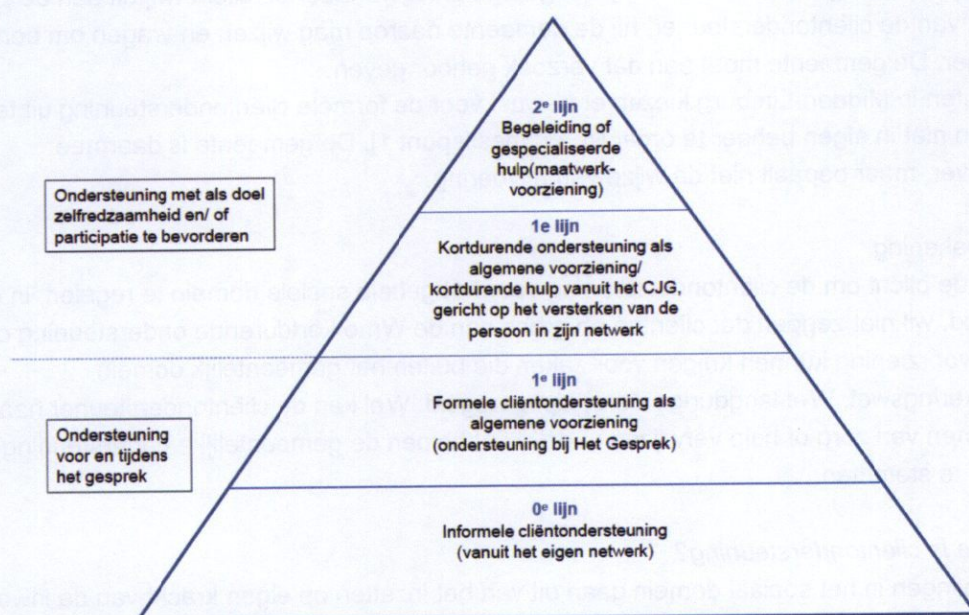
beroepsmatige cliëntondersteuning, uitgevoerd door een professional. Doel van de ondersteuning is om de inwoner te helpen zijn hulpvraag te verwoorden, inzicht en overzicht te krijgen in ondersteuningsvragen en mogelijke oplossingen en keuzes te maken. Bij de ondersteuning is zelfregie en keuzevrijheid het uitgangspunt. De inwoner wordt al in het eerste contact gewezen op de mogelijkheden ten aanzien van formele cliëntondersteuning. Er wordt echter uitsluitend ondersteuning geboden op verzoek van de burger, die gericht is op het versterken van de zelfregie, het in hun kracht zetten van mensen en het bieden van gelijke kansen aan mensen met een beperking ten opzichte van mensen die deze beperkingen niet hebben.

De inwoner mag zelf kiezen of hij cliëntondersteuning al dan niet noodzakelijk vindt. Belangrijke voorwaarde bij formele cliëntondersteuning is de kosteloze en indicatievrije toegang (wettelijk vastgelegd). Cliëntondersteuning is daarmee toegankelijk voor alle burgers, maar richt zich vooral op kwetsbare burgers met beperkte regie en beperkte sociale zelfredzaamheid, en die problemen hebben met het zelfstandig participeren in de samenleving.

Deze vorm van ondersteuning gaat uit van het principe 'cliënt centraal' en eindigt op het moment dat de gespreksvoerder (bijv. de gemeente, het CJG of het UWV) een besluit heeft genomen over de in te zetten ondersteuning. Deze vorm van ondersteuning is ook beschikbaar in geval van klachten en bezwaar en beroep.

5. Visie op cliëntondersteuning

De gemeenten in Midden-Limburg stimuleren de inzet van informele cliëntondersteuning en daar waar dit niet mogelijk of gewenst is, kan formele cliëntondersteuning worden ingezet. Informele cliëntondersteuning is daarmee voorliggend aan formele cliëntondersteuning [beslispunt 2]. De gemeenten maken een onderscheid tussen cliëntondersteuning (algemene informele en formele ondersteuning) en ondersteuning met als doel de zelfredzaamheid en/ of de participatie te bevorderen (kortdurende ondersteuning en begeleiding). In onderstaande schema wordt het onderscheid tussen deze vormen van ondersteuning weergegeven.

5.1 Positionering van de verschillende begrippen

Informele cliëntondersteuning bevindt zich in de nulde lijn. Zowel formele cliëntondersteuning als kortdurende ondersteuning zijn, om in Wmo-termen te spreken, algemene voorzieningen en bevinden zich daarmee in de eerste lijn. Begeleiding hoort thuis bij de maatwerkvoorzieningen oftewel de tweede lijn.

5.1. Informele cliëntondersteuning

Informele vormen van cliëntondersteuning zijn bijvoorbeeld de vrijwillige ouderenadviseurs van de ouderenbonden, cliënten- en familieorganisaties, cliënten-belangenbureaus, lotgenotencontacten (zelfhulpgroepen) en ervaringsdeskundigen. Ook de ondersteuning door leden van het sociale netwerk valt hieronder. Cliëntondersteuning speelt zich altijd af op het snijvlak van informele en formele zorg en ondersteuning. Het faciliteren van informele ondersteuning en de aansluiting op formele ondersteuning vormen een belangrijk deel van het beleid voor cliëntondersteuning. Faciliteren van informele ondersteuning kan erg breed zijn: van ondersteunen van familie/netwerk tot ervaringsdeskundigen opleiden. Ook een goede informatievoorziening valt hieronder. Zoals in de beleidsplannen Wmo van Midden-Limburg Oost en Midden-Limburg West is bepaald is het organiseren van informele cliëntondersteuning lokaal beleid en kan dit op basis van 'couleur locale' worden ingevuld. Het is van belang dat er een goede afstemming is tussen formele en informele cliëntondersteuning.

5.2 Formele cliëntondersteuning

Formele cliëntondersteuning is beroepsmatige cliëntondersteuning uitgevoerd door een professional. Concreet betekent dat er een professional aanwezig is bij de gesprekken die de cliënt voert met bijvoorbeeld te gemeente. Voor wat betreft de cliëntondersteuning Wmo 2015 wordt aangesloten bij de wijze van gespreksvoering zoals deze is vormgegeven binnen de Wmo 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet. Door het voeren van een 'breed (keukentafel)gesprek' waarin alle leefdomeinen aan bod komen, wordt de cliënt al een vorm van (kortdurende) ondersteuning geboden. Door in te zetten op een integrale en gekantelde wijze van vraagverheldering en arrangeren, is de oplossing voor de vraag zo passend als mogelijk voor de burger.

Onder formele cliëntondersteuning wordt in deze visienotitie derhalve verstaan [beslispunt 3]:

- gericht op het verhelderen van de vraag, verkennen van oplossingen (eigen kracht)
- informatie en advies;
- algemene ondersteuning van de cliënt voorafgaand en tijdens het (keukentafel)gesprek;
- algemene ondersteuning bij klachten en gedurende bezwaar en beroep.
- Geleverd door een professional.

Kenmerken van formele cliëntondersteuning, zoals beschreven in de memorie van toelichting:

- de vraag van de betrokken cliënt is uitgangspunt;
- cliëntondersteuning is er op gericht de klant te helpen zijn vraag te verwoorden, zijn positie te versterken, ruimte te bieden om de kant van de cliënt aan bod te laten komen en mee te helpen om te komen tot een passende oplossing voor de gevraagde ondersteuning;
- de cliëntondersteuning is onafhankelijk;
- de cliëntondersteuner werkt vanuit professionele autonomie, vergelijkbaar met functionarissen in de positie van sociale raadslieden en maatschappelijk-werkers;
- indien de cliënt twijfelt aan de objectiviteit van de cliëntondersteuner, mag hij de gemeente daarop wijzen en vragen om een andere ondersteuner. De gemeente moet aan dat verzoek gehoor geven;
- de cliëntondersteuning is kosteloos voor de cliënt die daar een beroep op doet;

- de cliëntondersteuner beziet de vraag aan ondersteuning vanuit de diverse wetten in samenhang met (benodigde) zorg- en dienstverlening aan de cliënt op andere gebieden. Deze vragen kunnen levensbreed zijn;
- de door te gemeente aan te wijzen organisatie voor onafhankelijke cliëntondersteuning wijst de cliënt ook op zijn of haar eigen verantwoordelijkheid.

5.3 Kortdurende ondersteuning (algemene voorziening)

Kortdurende ondersteuning is géén cliëntondersteuning, bestaat uit maximaal 5 tot 8 gesprekken en is gericht op:

- het vergroten van de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie;
- het betrekken en versterken van het sociaal netwerk;
- het bevorderen van het vermogen om (weer) eigen regie te voeren.

Het in kaart brengen van en inzetten op versterking van het sociale netwerk kan hier onderdeel van zijn. Kortdurende ondersteuning is drempelloos en kosteloos toegankelijk en wordt uitgevoerd door professionals, zoals maatschappelijk werkers en medewerkers van MEE. Het onderscheidt zich van kortdurende ondersteuning als maatwerkvoorziening doordat het gaat om het versterken van de persoon (en zijn netwerk) zonder dat er al een duidelijk probleem is gedefinieerd. Deze vorm van ondersteuning wordt in de Midden-Limburgse gemeenten aangeboden door het algemeen maatschappelijk werk, is in sommige gemeenten onderdeel van de opdracht aan het welzijnswerk of van de sociale wijkteams en wordt via het CJG aangeboden. De kortdurende ondersteuning van MEE, voor mensen met een beperking, valt hier ook onder.

5.4. Begeleiding (maatwerkvoorziening/gespecialiseerde jeugdhulp)

Een maatwerkvoorziening (ook wel; individuele voorziening) is géén cliëntondersteuning maar een op de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van een persoon afgestemd geheel van diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen gericht op participatie en zelfredzaamheid. Er heeft een onderzoek plaatsgevonden, de hulp/ondersteuning wordt daarop afgestemd. In de Wmo gaat het dan om de maatwerkvoorziening begeleiding. Begeleiding is praktische en sociale hulp in het dagelijks leven om zelfstandig te leven. Dit kan individuele hulp zijn of in een groep. De gemeente is verantwoordelijk voor het verlenen van een 'toegangkaartje' voor deze vorm van ondersteuning. Bij jeugdhulp gaat het om de gespecialiseerde hulp.

6. Visie op de uitvoering van cliëntondersteuning

Gelet op het waarborgen van de onafhankelijkheid kiezen de gemeenten in Midden-Limburg ervoor om de cliëntondersteuning uit te besteden en niet zelf uit te voeren (zie ook paragraaf 4.1.1). Bij het opstellen van deze visie is ook gesproken over het al dan niet gezamenlijk uitvoeren van cliëntondersteuning op Midden-Limburgs niveau. Daar bleek geen draagvlak voor te zijn. De gemeenten in Midden-Limburg West vinden het belangrijk om de uitvoering van deze ondersteuning bij één organisatie te leggen [beslispunt 4]. Dit vergroot de herkenbaarheid (mensen weten de ondersteuning te vinden) en de betreffende organisatie bouwt expertise op op het gebied van cliëntondersteuning. Samenwerking met andere gemeenten betekent dat de kwetsbaarheid van deze functie afneemt en dat er kostenbesparing door schaalgrootte ontstaat. De organisatie die de formele cliëntondersteuning uitvoert, zorgt tevens voor de verbinding met informele ondersteuning [beslispunt 5].

7. Ontwikkelopdracht en inrichtingsvoorstel

Onderdeel van de – landelijk verplichte - bestuurlijke afspraken met MEE voor 2015 is dat MEE zou worden betrokken bij het invullen van de cliëntondersteuning vanaf 2017 en verder. Hiervoor is in 2015 subsidie beschikbaar gesteld. Deze subsidie heeft MEE gebruikt om deel te nemen aan de

werkgroep die de visie notitie heeft voorbereid en is ook ingezet voor verkennende gesprekken met het AMW om te komen tot een eventueel gezamenlijk aanbod. In de loop van het visietraject bleek dat de gemeenten in Midden-Limburg West willen kiezen voor één organisatie. Het ondersteunen van kwetsbare inwoners gericht op het herstel van zelfstandigheid is de 'core business' van het maatschappelijk werk. Daarom wordt voorgesteld om de formele cliëntondersteuning onder te brengen bij het Algemeen Maatschappelijk Werk Midden-Limburg, conform bijgevoegd inrichtingsvoorstel.

8. Tot slot: de beslispunten (visie) op een rij

Deze notitie is bedoeld om de visie op cliëntondersteuning sociaal domein vast te stellen. Het gaat om de volgende beslispunten:

1. Formele cliëntondersteuning wordt uitbesteed en niet door de gemeente zelf georganiseerd;
2. Informele cliëntondersteuning is voorliggend aan formele cliëntondersteuning;
3. Onder formele cliëntondersteuning wordt in deze visienotitie verstaan:
 - a. Gericht op verhelderen van de vraag, verkennen van oplossingen (eigen kracht);
 - b. Informatie en advies;
 - c. Ondersteuning vóór en tijdens "Het Gesprek";
 - d. Ondersteuning bij klachten en gedurende bezwaar en beroep;
 - e. Door een professional.
4. De uitvoering van de ondersteuning wordt bij één organisatie belegd.
5. De organisatie die de formele cliëntondersteuning uitvoert, zorgt tevens voor de verbinding met informele ondersteuning.